ШОЬЛ TABЫCЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 12 (8596)

24 MAPT

2016 йыл

КИШИ ЮМА

НАВРУЗ АЙЫ

Баасы 5 маьнет

1931-нши йылдан алып шыгады

АВЫЛ ЯСУЬЙКЕНИ

Согыс ветеранына - сый

Янъыларда «Ногайский район» МО администрация аькимбасынынъ куллыгын юритуьвши Рашид Шангереев эм Районнынъ согыс, ис эм Савытлы куьшлер ветеранлар советининъ председатели Акманбет Сангишиев, Куьнбатар авылынынъ сыйлы ясуьйкени, Уллы Аталык согысынынъ ветераны Шамшид Шуваковтынъ уьйинде И. Шуваковтынъ уьйинде.

болып, оны 94 яска толувы ман кутладылар, Сый грамота, баалы савкат эм акшалай савга тапшырдылар.

Сыйлы агай келгенлерге разылыгын билдирди, район активистлери онынъ уьйинде конак эсабында тезтез болатаганын белгиледи.

Суьвретте: согыс ветераны

КЫР КУЛЛЫКЛАР

Тереклер шашылады

лык хозяйствосы бойынша Комитетининъ специалистлери Ногай районында янъы орманлык шашувга киристилер. Шашув ислер юмадынъ ызында тамамланмага каралады. Ведомство председатели Алибек Гаджиев билдиргенлей, Ногай районында орманлыклар шашувдынъ уьйкен маьнеси бар, неге десе олар кумлардынъ коз-

Дагестаннынъ орман- галувына оравлыклар тув- Шашув уьшин Комитетдырадылар.

«Ногайское лесничество» ГКУ етекшиси Феруза Дикиновадынъ билдируьви мен, бизим районда 100 гектар ерде 165 мынъ джузгун тереги шашылаяк. Аьли уьшин солардынъ коьбиси шашылган.

«Баьри куллыклар ерли орманлык хозяйствосынынъ куллыкшыларынынъ куьши мен этилинеди.

тинъ питомнигинде оьстирилген яс тереклер кулланылады. Айтпага, Дербент эм Каякент районларында куьйриш (ясень) эм эмен (дуб) тереклери шашылды. Тереклерди айырувда ерли ава шартлары эм бу яде баска тереклер бу ерде оьсеек пе деген де эсапка алынады», – деп белгиледи Дагестан орманлык хозяйствосынынъ етекшиси.

«НОГАЙСКИЙ РАЙОН» МО-сында

Биргелесип бардырмага ниетленемиз

Янъыларда «Ногайский район» МО аькимбасы К.Янбулатовтынъ «Ногайский район» МО-сында экстремизм эм терроризмге карсы аьрекет этуьвге багысланган Бирлик информациялык

куьнин озгарув акында токтас кабыл этилинип алынган. Сога коьре айда бир кере, район яшавшыларына Россия Федерациясында, Дагестан Республикасында, «Ногайский район» МО-сында болатаган ямагат-политикалык, социал-экономикалык илгериликлер акында билдирилеек. Сонынъ ишинде уьйкен маьне экстремизм эм терроризмге карсы соравларына берилеек.

ДУРЫС ЙОЛ ИЗЛЕМЕГЕ АЬР БИРИСИНДЕ МЫРСАТ БАР Сыйлы гражданлар!

«Ногайский район» администрациясында «Ногайский район» МО аькимбасынынъ 2016-ншы йылдынъ 16-ншы февралинде алынган 9-ншы номерли токтасына коьре, террористлик эм экстремистлик аьрекетти коймага токтаскан аьдемлерге тынышлы яшавга кайтпага коьмек этетаган эм кайтканлар ман ерлестируьв ислерди озгаратаган Комиссия туьзилген.

Ол Ногай район еринде тынышлыкты, тыпаклыкты, тил бирликти беркитуьв, социаллык маьнели соравлар бойынша явласувды соьндируьв мырадта туьзилип, дайым аьрекетлейтаган консультативли орган болады.

Туьрли себеплерден тура, законга карсы карак туьркимлерининъ сыраларында, оькинишке, бизим район яшавшылары да киргенлер. Олар да – бизим элдинъ аьдемлери, биз оларды ийги яшавга кайтарувга бар баьри куьшимизди салмага керекпиз.

Комиссиядынъ бас мырады – дурыс йолдан тайыскан аьдемлерди тынышлы яшавга кайтарув. Биз тек куыш салув ман терроризм, экстремизм маьселелерин шешип калмай, соьйлесуьв, хабарласув йосыкларын кулланып, ердеслеримизге аьеллерине кайтпага ярдамласпага керекпиз.

Комиссиядынъ аьрекетининъ бас йосыгы – террористлик эм экстремистлик аьрекетти коймага суьйген аьдемлерди уголовлык яваплыктан эм уголовлык дембиден босатув ман байланыслы соравларды шешуьвде себеплик этуьв.

Аьли аьрекет этетаган законодательствога ре, оьз ыхтыярлары ман карак туьрким сыраларында аьрекетин койган аьдемлер, савыт-садагын берип, болаяк теракт акында тийисли органларга билдирсе, уголовлык яваплылыктан босатыладылар. Оннан баскалай, законодательство ман судка дейимги разылык институты ман катнасувлык та каралган. Аьр бир аьдем сол катнасувлыкты беркитпеге болады. Сога коьре, карак туьркимининъ сырасына кирген аьр бир аьдемнинъ ийги яшавга кайтпага уьйкен мырсаты бар, эм олар адвокатты яде болса, кардашларын йиберип, правосаклав органларга террористлик эм экстремистлик аьрекетин кояман деген аьризесин язбага боладылар.

Эгер сиз бу соравлар уьстинде йогарыда айтылган законлардынъ ислевин тергеек болсанъыз, бизим туьзилген Комиссиямызга 8-8722-55-33-59 номерли телефонга тел согынъыз яде тоьмендеги адрес пен келмеге де боласыз: ДР. Ногай районы, Терекли-Мектеб авылы, «Ногайский район» МО администрациясы, 2-нии шарлак, «Ногайский район» МО администрациясынынъ аькимбасынынъ орынбасары А.Межитов.

Сол террористлик эм экстремистлик аьрекетин коймага токтаскан аьдемлер мен байланыслы соравлардынъ армаганда шешилуьви ДР Аькимбасы Р.Абдулатиповтынъ байыр тергеви эм бизим Комиссиядынъ тергеви астында тураяк.

А.МЕЖИТОВ,

«Ногайский район» МО-сынынъ террористлик эм экстремистлик аьрекетин коймага эм тынышлы яшавга кайтпага суьйгенлерге ярдам этуьв бойынша Комиссия председатели.

БАЙРАМ

Хош келдинъ, Навруз!

Навруз айынынъ 21-нши куьни. Район маданият уьйининъ алдында уьйкен терме курылып, авылдынъ ярасык кийинген ясуьйкенлери, яслары эм балалары байрамга деп йыйналганлар. Мунда кишкей ярмалык та уйгынланган эди.

Куьннинъ коьзи шувагын аямай тоьгип, йылувлыгын аьр бир йыйылганлардынъ коьнъилине косты. Район маданият уьйининъ алдында «село Терекли-Мектеб» СП МО аькимбасы З.Аджибайрамовтынъ демевлиги мен «Хош келди, Навруз!» деп аталып, байрам уйгынланып оьтти. Шарадынъ алдында йыйылганлар сыпыраларда койылган аслардан татып, юма шай иштилер.

Байрамды район маданият уьйининъ куллыкшылары Г.Кокоева эм Б.Курманова юриттилер. Балалар ярасыкланган арбада айланып байрамга келген конакларды хош алдылар. Терекли-Мектеб авыл Джанибеков атындагы мектебтинъ окувшысы Айлин Аджиева «Навруз келди, мубарек» деген йырды конъырав сеси мен йырлап эситтирди. Оннан сонъ ети туьсли кийим кийген кызлар колларындагы туьрли даьмли асларыннан алдыда олтырган ясуьйкенлерге, балаларга таттырдылар.

(Ызы 8-нши бетте).

ДГУ-да

ДР Аькимбасынынъ Язбасы ойласылды

Дагестан патшалык университетте Дагестан Аькимбасы Рамазан Абдулатиповтынъ Халк Йыйынына каратылган Язбасы ойласылды. Шарады ДГУдынъ ректорынынъ куллыгын юритуьвши Магомед Гасанов ашты.

 Оьз Язбасында ДР Аькимбасы буьгуьн Дагестанда болаяткан оьзгерислердинъ, экономикадынъ, республикадынъ ямагат-политикалык оьрленуьвининъ алдында турган борышлар акында айтты. Ол сосы туьзилген аьллерден шыгув йолларын да белгиледи. Язбада бизим республикадынъ, экономикадынъ, маданияттынъ аьрекетининъ баьри йолларына эс каратылады», – деди ол.

М.Гасановтынъ соьзлери мен буьгуьн билимлендируьвдинъ борышлары тек специалистлерди аьзирлев мен тар байланыслы болмай, оларды тербиялав бойынша да уллы маьселелер тувады. Рамазан Абдулатипов бу куынлерде уьйкен эс эткен соравлар - маданияттарих ямагатты туьзуьв, Дагестан халкларынынъ аьдетлерин кайтадан тувдырув, саклав эм оьрлендируьв, ясларды аьдемшиликтинъ энъ де ийги анъэдап аьдетлеринде тербиялав. Белгиленген соравларга ДГУ-да уьйкен эс бери-

Оьз Язбасында республика Аькимбасы уьйкен эс этеди ана эм тыс эллердинъ тиллерин уьйренуьвге. Филология факультетининъ дагестан боьлигине окымага туьспеге суьйгенлердинъ саны йылдан-йылга азаяды. Филология факультетининъ орыс-дагестан боьлигине студентлерди окымага кызыксындырар уьшин туьрли амаллар кулланылады. Айтпага, эки кереге стипендиядынъ оьлшеми оьскен, школа эм республикалык олимпиадалардынъ енъуьвшилери сынавлардан оьтпей йорык окувга алынадылар.

Филология факультетининъ деканы Шабан Мазанаев белгилегенлей, ана тиллерин уьйренуьвди яюв уьшин, бас деп ямагатта окытувшылардынъ аьлин ийгилендируьв тийисли.

«Дагестаннынъ маьселелери – ол ортакроссиялык маьселелер, эгер дагестан маданиятынынъ, тилининъ маьселелери шешилмесе, Россия аста-аста боьлинер. Меним ойым ман, бу бек уллы маьселе, соны Рамазан Абдулатипов яхшы анълайды. Сол анълав бизим оькиметимиздинъ, министерстволарымыздынъ, ведомстволарымыздынъ структураларында болса экен», - деди Ш.Мазанаев.

М.Гасанов «Ана тил» республикалык целевой программады алмага маслагат этти. Ол ана тиллерди уьйренуьв мен байланыслы проектлерди карыж яктан коьтергишлевди, орыс-дагестан боьлигининъ выпускниклерин куллык пан канагатлавды карайды. Тагы да университет филология факультетининъ негизинде республикада биринши Миллет маданиятынынъ эм тилининъ орталыгын ашпага ниетленеди.

Тагы да шарада экономикалык факультетининъ менеджмент кафедрасынынъ заведующийи А.Гусейнов, ДГУ-дынъ Социаллык эм тербиялав исининъ управлениесининъ начальниги А.Гаджиев шыгып соьйледилер.

ДАНЪКЛЫ КОЙШЫ АКЫНДА

Шоьл баьтири

Оьзининъ яшавы эм аьрекети сав элимиздинъ, халкымыздынъ яшавы ман тар байланыскан эм тарихимизде белгили яркын ызларын калдырган ногайларымыз аз болмаган. Солардынъ бириси – савлай элимизге белгили болган, Ногай районынынъ Ленин орденли «Червленные буруны» оькимет заводынынъ бас койшысы, ногайлардан бириншилерден болып Социалист Истинъ Баьтири деген оьрметли атакты казанган Ярыкбай Абдулкадыров.

Ол 1901-нши йыл бурынгысы Каклаш авылында ярлы эгинши аьелинде тувган. Быйылдынъ 25-нши январинде ога тувганлы 115 йыл тола-

1928-нши йылда Караногай районынынъ Бакресс ер участогында ортак майданы 43 мынъ гектар эм койлар саны 40 мынъга ювык «Червленные буруны» деген койшылык совхозы туьзиледи. Яс советлер оькимети бу якларда йыныслы койлар тукымын оьстирмеге деп мырат этеди. Соны ман байланыста хозяйство курылганлы экинши йылдан алып бу бек яваплы эм маьнели куллык басланады. Сол ниет пен совхозга куллык этпеге сулыплы аьлим-селекционерлер де шакыртылады. Ис борышты яшавга шыгарув уьшин Австралиядынъ Алды Уэльс ериннен 5 мынъ кой, Аргентинадан 6 мынъ меринос койлары эм 200 американлы рамбулье кошкарлары аькелинедилер. Селекционерлердинъ алдына Совет оькимети шуга юнли койлардынъ аталык йынысларын туьзбеге деген асыл борышты салады. Аьне сол йылларда совхозда ислеген уста койшылардынъ арасында алдынгы-

сы шоьлдеги Нестеренко байдынъ колында куллык эткен бизим сыйлы агайымыз Ярык-

Йыныслы койларды шыгарув бойынша куллык Уллы Аталык согысы йылларында да токталмаган демеге керек. Кеше-куьндиз демей савлай коллектив белсенли куллык

Соннан 23 йыл оьтип, 1951-нши йылдынъ куьзинде СССР Авыл хозяйство министерствосынынъ зоотехникалык боьлиги малшылыктынъ Бас управлениесине Караногай районынынъ «Червленные буруны» йыныслы совхозында болдырылган «Грозненский меринос» шуга юнли койлардынъ янъы йогары продуктлы аталык йынысын беркитуьв кереги акында билдируьв этеди. Сол янъы йыныслы шоьл койларынынъ авторлары – зоотехник-бонитерлар Алексей Панков эм Сергей Брызгалов, бас зоотехник Дмитрий Акименко, бас койшылар Ярыкбай Аблулкалыров пан Камо Сабутов деп язылып белгиленеди. Мине сол йылдан алып

Ногай шоьллигинде «Грозненский меринос» деген атлы йибек юнли тукымлы койлар оьстирилип басланады.

Ярыкбай Абдулкадыров йыл сайын козылар эм юн алувдан йогары ис уьстинликлерине етисип келген. Оьзининъ ис йолын оьзи айтканлай «коьзин ашканнан алып баслаган» эди. Сегиз-тогыз ясларына толыптолмай, шоьлдеги байлардынъ койларын багып турган. Революция ярыгы шоьлге дейим етип, Совет власти токтастырылган сонъ, оькимет куллыгына коьшеди. Койшы болып совхозда 15 йыл ислеген сонъ, 1943нши йылдынъ апрель айында бас койшы этилинип беркитиледи. 1949-ншы йыл йогары ис коърсетимлери уьшин Я. Абдулкадыровка Социалист Истинъ Баьтири деген йогары ат

Ол Москвадагы ВДНХ-дынъ таймастан ортакшысы бола келип, сонынъ бир неше алтын, куьмис медальлерине тийисли этилинген. Айтпага, 1948-нши йыл аьр 100 ана койдан 127 козы эм аьр койдан 7,2 кило-

грамм юн алган. 1950-нши йылда Ярыкбай аьр 100 ана койдан 129 козы эм аьр койдан 7,3 килограмм юн, 1953-нши айлак та авыр эм кыйынлы йыл, аьр 100 ана койдан 137 козы алувга етискен.

Коьп йыллар узагында малшылыкта ислеп, йогары ис уьстинликлерге етискени уьшин Я.Абдулкадыровка «Дагестаннынъ

сыйлы койшысы» деген кутлы ат та берилген. 1960-ншы йылда, оьзининъ ис аьрекетининъ сонъгы йылында, онынъ койшылык бригадасы аьр 100 ана койдан 128 козы эм аьр койдан 11 килограмм юн алган. Бу уьстинлик республика еринде энъ йогары эди. Эл алдында казанган уьйкен сыйы уьшин бас койшы эки кере Ленин эм Куллык Кызыл Байрак орденлери мен савгаланган. Онынъ аты республикадынъ оьмирлик Сый тактасына алтын аьриплери мен язылган.

Мен оьзим де айтувлы ногай койшысы ман коьп кере йолыгысканман, коьп хабарласувлар юриткенмен. Онынъ акында «Шоьл баьтири» деген поэмамды язганман эм баспалаганман. Сыйлы агайымыз бек яланътоьс, яныплы эм аьдил юрекли инсан эди. Ол школаларда сыйлы конак болып, халкымыздынъ эм оьзининъ оьткен яшав йолы акында суьйип хабарлайтаган эди. Ярыкбайагай республика малшыларынынъ йыйынларында шыгып соьйлесе, ога каты карс кагувлар ман уьйкен сый этетаган эдилер.

Халкымыз баьтир увылын мутпаган. Терекли-Мектеб авылындагы Баьтирлер аллеясында онынъ бюсти де салынган. Ярыкбайдынъ аты авыллардагы орамларга тагылган.

Соьзимди онынъ акында язган поэмамнынъ бир кесеги мен тамамлайман:

Сыйлылардынъ сыйлысы ды Ярыкбай, Шоьллигимнинъ яркын янган юлдызы. Сав оьмирин эш бир затка карамай, Койшылыкка берип келген, айтайым! Онынъ тапкан уьстинлиги тарихке Алтын аьрип болып дайым язылган. Оны аьли эсейгенде коьрип мен, Тамашага бала кимик каламан. Сен юрген йол аьли калды ясларга Олар энди оьктем онда юреди. Не десек те, Ярыкбайдынъ керегин -Айтпасам да ислеринде сезеди...

А.КУЛТАЕВ,

РФ Язувшылар эм Журналистлер союзларынынъ агзасы, ДР ат казанган маданият куллыкшысы

Суьвретте: Я.Абдулкадыров.

ДЖАЛАЛДИН ШИХМУРЗАЕВТИНЪ 80 ЙЫЛЛЫГЫНА

Кенъ аьлинде белгиленеек

аьлинде белгиленеек.

Газетамызда билдирилгенлей, Д.Шихмурзаевтинъ мерекесине аьзирлик коьруьв эм оны озгарув бойынша район комиссиясы туьзилген. «Ногайский район» МО администрациясынынъ аькимбасынынъ орынбасары Амирхан Межитовтынъ етекшилиги астында бу комиссиядынъ кенъесининъ сырагылары бойынша районнынъ билим, маданият боьликлерине, комиссия агзаларына, айырым яваплы аьдемлерге тапшырмалар берилди, оьткерилеек шаралар Планы белгиленди.

Соны ман апрель айдынъ ызында Дагестаннынъ эм Карашай-Шеркеш Республикасынынъ илми учреждениелерининъ куллыкшыларын шакырув ман ра-

Белгили ногай аьлими, язувшы, драма- йон илми-практикалык конференция озга- авылы да. Айтпага, мунда, Д.Шихмурзаев тург Джалалдин Магомедович Шихмур- рылаяк. Бас докладшы – «Ногайский ра- атындагы Кумлы авыл орта школасынынъ заевтинъ 80 йыллыгы район еринде кенъ йон» МО администрациясынынъ аьким- негизинде Джалалдин Шихмурзаевтинъ басынынъ орынбасары, тарихши Амирхан Зейнадинович Межитов.

> Баьри район школаларында, китапханаларында, Д.Шихмурзаевтинъ яратувшылыгына багысланып, тоьгерек столлар, китаплер выставкалары, суьвретлер эм сочинениелер конкурслары оьткерилмеге каралады. Айтпага, район китапханасында тоьгерек стол «Адабиат тили - караногай тили» деген тема бойынша оьтеек.

> Солай ок район маданият боьлиги Джалалдин Шихмурзаевтинъ произведениелери бойынша адабиат-анъ композициясын, Патшалык ногай драмтеатр сценкалар аьзирлееклер.

> Коьп шаралар озгармага ниетленеди Д.Шихмурзаевтинъ тувган ери – Кумлы

яшавы эм яратувшылыгы акында буклет аьзирленмеге каралады. Авыл китапханасында тоьгерек стол озгарылаяк.

«Шоьл тавысы» республикалык газетасы бетинде «Д.Шихмурзаевтинъ 80 йыллыгына» деген рубрика ашылган. «Халкымыздынъ алтын фонды» бети Джалалдин Шихмурзаевке багысланып шыгарылаяк. Район илми-практикалык конференция материаллары да газетамыз бетлеринде орын табаяк.

Мереке шараларды йогары дережеде озсын уьшин А.Межитовтынъ демевлиги мен район комиссиясы белсенлик пен аьрекетлейди.

Л.УРАЗАЕВА.

РЕГИОНЛАР БЕТИ

КРЫМ: туьнегуьн, буьгуьн, танъла

ТАРИХ БЕТЛЕРИННЕН

Россия ман – оьмирлик байланыслар

Буьгуьнлерде Россияга косылув уьшин оьз сеслерин 95 проценттен артык Крым яшавшылары берген тарихлик куьннен эки йыл оьтти.

Украинада оьткен оьзгерислер россияншыларды тынышсызландырмай калдырмады. Украинады сол ок элдинъ ишки политикалык куышлери мен боьлуьви крымшылардынъ да яшавын кыйын аьлге аькелди. Россия эм Крым халкларынынъ оьзыхтыяры ман Крым тарихли ерине кайтарылды.

Россия эм Крымды ювык кардашлык, оьмирлик байланыслар бирлестирип келеди.

Крым ярым аралы (полуостров) Европадынъ куьнтувар бетинде орынласкан. Сырт яктан ярым арал эни тар болган (7-23км.) материги мен косылады. Куьнбатар эм Кубыла яктан ярым аралды Кара тенъиз, куынтувар беттен Керченский пролив, сырт куьнтувардан Азов тенъизи эм Сиваш заливы курсаганлар. Ярым аралдынъ аьлиги аты «кырым» деген тюрк соьзиннен кеткен. XIII оьмирге дейим ярым аралы Таврика деп (бу ерлерде бурын заманларда тавр урувлар яшаган) аталган, оннан сонъ (XIII оьмирден сонъ) Крым улысы болган. XV оьмирден алып ярым аралга Таврия деп ат бергенлер, ол Россия Империясына 1783-нши йыл киргеннен сонъ, оны Таврида деп атайды-

VIII оьмирден IX оьмирге дейим Крымнынъ орыс патшалыклары ман экономикалык, маданиятлык байланыслары ийги болып баслайдылар. Араблар Кара тенъизди орыс тенъизи деп атайдылар. Х оьмирдинъ сонъында аьвелги Херсонесте орыс князи Владимир крещениесин алады. Крымханшылыгытайдырылган сонъ, туьрк султаны Россия Империясынынъ ыхтыярларын толтырмага амалсыз болады. 1768-1774-нши йылларда орыстуьрк согысынынъ тамамы бойынша Кючук-кайнарджинский татымлык келисуьвлиги туьзиледи. Эм соьйтип Крым патшалыгы оьз бойсынмаслыгын алады. 1783-нши йыл Крым Россия Империядынъ сырасына кирели

1854-нши йыл сентябрь айында Англия, Франция эм Турция эллерининъ косылган аьскерлери Севастопольдинъ сырт ягына барып токтап, калады айландырып курсайдылар. 349 куьн вице-адмираллар В.Корнилов эм П.Нахимов, контр-адмирал В.Истомин етекшилиги астында кала коршаланады. Каты согыстан сонъ каладан бир зат та калмайды. Ама сол согыс оны савлай дуныяга белгили этти.

Гражданлык согысыннан сонъ Крым Совет Союзынынъ сырасына киреди.

Уллы Аталык согысында да Севастополь калады коршалавы тарих бетлеринде де яркын орынды бийледи. Кызыл Аьскердинъ коыплеген боыликлери, байланыслары «перекопскии», «сивашский», «керченский», «феодосийский», «симферопольский», «севастопольский» деген оьрметли атларына тийисли болганлар. Севастополь каласын коршалавда 126 аьскершилер Совет Союзынынъ Баьтири деген сыйлы атларына, мынълаганлары орден эм медальлерге тийисли этилгенлер.

1954-нши йыл СССР-дынъ Оьр Советининъ Президиумынынъ тапшырмасы ман Крым УССР-га бериледи. Тек Севастополь каладынъ статусы бел-

гиленмей калады. 1991-нши йылдынъ 20-ншы январинде Крымда автономиялы республикасын туьзуьв мырад пан референдум озгарылады. 1992-нши йылдынъ 26-ншы февралинде Крым АССР-на Республика статусы бериледи. Крым Украина сырасына киреди. Сол ок йылдынъ май айында Конституция алынады, Президент ис орыны киргистиледи. Тек уьш йылдан, 1995-иши йылдынъ март айында, Оър Рада эм Украина Президентининъ токтасы бойынша Крым Республикадынъ Конституциясы эм Президентининъ де ис орыны тайдырылады. Крым Республикасы Автономиялык Крым Республикасы деп аталып баслайды.

Украинада политикалык аьли осалланып баславы ман байланыста 2014-нши йылдынъ 11-нши мартында Севастополь кала эм Крым Автономиялы Республикасынынъ советлери Крым Республикасынынъ эм Севастополь каласынынъ бойсынмаслыгы акында Декларациясын алды.

Сол ок йылдынъ 16-ншы мартында Крым яшавшылары ман Украинадан айырылув, Крымды РФ сырасына косув бойынша референдум озгарылады.

2014-нши йылдынъ 18-нши мартында Кремльдинъ Георгиевский залында Крым Республикадынъ эм Севастополь каласы РФ сырасына янъы субъектлик ыхтыярында кируьви акында келисуьвлик басылды.

Соьйтип Крымнынъ бактысы бойынша тарихлик аьдиллиги туьзилди. Крым коып тынышсыз йыллардан сонъ оьз уьйине кайтарылды.

Суьвретте: Кремльдинъ Георгиевский залында келисуьвлик басылув аьсери.

РФ СЫРАСЫНДА – 2 йыл

Ярым аралда уьйкен байрам

Крым яшавшылардынъ коьбиси бу ярым аралын Россия сырасына кайтарув уьшин тавысларын берген тарих референдум оьткенли эки йыл болды. Бу белгили тарих оьзгериси мен байланыста ярым аралдынъ баьри калаларында эм авылларында шатлыклы шаралар озгарылады – митинглер, орамлар ман юруьвлер, выставкалар эм коьплеген баска шаралар, деп хабарлайды республикадынъ маданият министри Арина Новосельская. Онынъ соьзи мен, айтпага, Симферопольда, республикадынъ бас каласында Крымнынъ Министрлер советининъ меканыннан Государстволык Советининъ меканына дейимги йолды 1,5 мынънан кем болмаган аьдемлер байрамша оьттилер. Оларды республика етекшилиги басшылады. Онда казачество ваькиллери, министрлер эм баьри кала яшавшылары катнастылар.

Маданият министри А.Новосельскаядынъ хабарлавы ман, Госсовет меканы касында студентлер 2014-нши йыл язлыгынынъ оьзгерисине, Крым Россия сырасына косылганлыгына багысланган театрлык сценкалар коърсеттилер. Оннан сонъ Крым язлыгынынъ лидерлери шыгып соьйледилер.

16-ншы март куьнинде Госсовет меканында уыш выставка ашылды: Крым язлыгы, парламент тарихи акында, солай ок «Богоматерь Азовская» иконасы коьрсетилди. Ветеранлар, ямагат организациялар эм политикалык партиялар агзалары катнасып, шатлыклы йыйын Ялта кала администрациясында озгарылды. «16-ншы март ис куьни болганга, демонстрациялар, митинглер болмады», – деди кала администрациясынынъ аькимбасы Андрей Ростенко. Школаларда Крымнынъ Россия сырасына киргенине багысланып тематикалык дерислер озгарылды. Феодосияда «Крым. Россия. Дайымга» деген флешмоб болып озды. Ол 500-ге ювык катнасувшыларды бирлестирди. Евпаторияда спорт ярыслары, Саки еринде автоювырув озгарылды.

2014-нши йылдынъ 16-ншы марты Крым эм Севастополь яшавшылары уьшин тарих куьни болды. Сол куьн оьткен референдум сырагылары бойынша Крым Россия ман косылды.

Крымды Россия сырасына киргистуьв акында патшалыклар ара келисуьвге кол салынган 18-нши март куьни регионда тыншаюв куьни деп билдирилип, кенъ аьлинде байрамшыланды.

КИЗЛЯР РАЙОНЫ

Тарих оьзгерисине багысланып

Крымнынъ Россия ман косылганлыгы Кизляр каласында экинши йыл белгиленеди.

«Эки йыл артта савлай россия халкы Крым Республикасынынъ эм Севастополь каласынынъ Россия Федерация сырасына киргени акында тарих референдумын якладылар. Ол бизим элимиз уьшин уьйкен оьлшемли тарих оьзгериси. Биз аьли де онынъ маьнелигин ызына дейим сезбеймиз. Кизляршылар да, Крым яшавшыларына гуманитарлык коьмек этип, кол создылар. Кала Украина ериннен онлаган кашкыншыларды да хош коьрип алды», - деп хабарлады кала етекшиси Александр Шувалов.

Быйыл кала школаларында, маданият учреждениелеринде, ссузларда эм вузларда 20-дан артык шаралар озгарылувы планланган. Айтпага, орталык кала китапханасында «Россия эм Крым – дайым да бирге!» деп суъвретлер выставкасы озгарылады. Каладынъ балалар китапханасында кала школалар окув-

шылары уьшин «Крым – тувган ерге йол» деген китаплер выставкасы уйгынланган. Ол марттынъ 25-не дейим созылаяк.

Баьри кала школаларында «Крым Россия тарихинде» тема бойынша класс саьатлери озгарылды. Каладынъ яслык маданият орталыгында «Россия регионлары, Крым Республикасы» деген экскурсия уйгынланды. Орталык кала китапханасында «Россия, Крым тарихи» деп тарих саьати болып озды. 18-20ншы март куьнлеринде каладынъ орталык орамларында эм энъ аьдем коьп микрорайонларында волонтерлар ман «Крым - Россия!» деп листовкалар пайланды. 22-нши мартта кала китапханасында «Крым эм Севастополь - орыс янынынъ бесиги» деген тема бойынша хабарласув юритилди. 25-нши мартта ТБС ерли телестудиясында Крымнынъ РФ ман косылувына багысланган материаллар коърсетилеек. «Кизлярская правда» газетасында бир неше материаллар шыгаяк.

РЕСПУБЛИКАМЫЗДЫНЪ ПАТШАЛЫК БЕЛГИСИ

ЗАКОН РЕСПУБЛИКИ ДАГЕСТАН

О внесении изменений в Закон Республики Дагестан «О Государственном гимне Республики Лагестан»

Принят Народным Собранием Республики Дагестан

Статья 1

Внести в Закон Республики Дагестан от 19 ноября 2003 года № 26 «О Государственном гимне Республики Дагестан» (Собрание законодательства Республики Дагестан, 2003, № 11, ст. 839; 2006, № 4, ст. 221; 2013, № 5, ст. 252; № 24, ст. 1624) следующие изменения:

1) статью 1 изложить в следующей редакции:

«Статья 1. В соответствии со статьей 101 Конституции Республики Дагестан утвердить музыкальную редакцию и текст Государственного гимна Республики Дагестан согласно приложениям к настоящему Закону.»;

2) статью 2 изложить в следующей редакции:

«Статья 2. Государственный гимн Республики Дагестан является официальным государственным символом Республики Дагестан.

Государственный гимн Республики Дагестан представляет собой музыкально-поэтическое произведение, исполняемое в случаях, предусмотренных настоящим Законом.

Государственный гимн Республики Дагестан может исполняться в оркестровом, хоровом, оркестровохоровом либо в ином вокальном и инструментальном варианте. При

25 февраля 2016 года

этом могут использоваться средства звуко-и видеозаписи, а также средства теле- и радиотрансляции.

Государственный гимн Республики Дагестан должен исполняться в точном соответствии с утвержденными музыкальной редакцией и тек-CTOM.»;

3) приложение к Закону считать приложением 1 и изложить его в следующей редакции:

«Приложение 1к Закону Республики Дагестан «О Государственном гимне Республики Дагестан»

Музыкальная редакция Государственного гимна Республики Дагестан (музыка М.М. Кажлаева)

Текст Государственного гимна Республики Дагестан (слова Р.Г. Гамзатова)

Горные реки к морю спешат, Птицы к вершинам путь свой вершат. Ты – мой очаг, ты – моя колыбель Клятва моя – Дагестан!

Тебе присягаю на верность свою, Дышу я тобой, о тебе пою. Созвездье народов нашло здесь семью. Мой малый народ, мой великий народ. Подвиги горцев, братство и честь, Здесь это было, здесь это есть. Мой Дагестан и Россия моя Вместе с тобой навсегда!

Тебе присягаю на верность свою. Дышу я тобой, о тебе пою. Созвездье народов нашло здесь семью. Мой малый народ,

мой великий народ - Дагестан!».

Настоящий Закон вступает в силу со дня его официального опубликования.

Глава Республики Дагестан г. Махачкала 9 марта 2016 года № 17 Р. АБДУЛАТИПОВ

«ДАГЕСТАНСКАЯ ПРАВДА» ГАЗЕТАСЫННАН

«Меники Дагестан эм Россия»

Дагестан Республикасынынъ парламенти республикадынъ янъы Гимнын беркитти. Онынъ негизинде - Мурад Кажлаевтинъ анъы эм Расул Гамзатовтынъ «Ант» ятлавы.

Гимиде Дагестан-Янъы нынъ табиаты, республика халкы эм Тувган ерге алаллык акында айтылады. Баьри ортак миллетлик белгилерге усап, бизим республикадынъ Гимны - ол миллет маданиятынынъ баа казнасы. Оннан баска, ол халктынъ тарих яшавында оьткенди, аьлигиди эм келеектегиди байланыстырады. Ол - аьр дагестаншыды патриот этип тербиялавга шакыратаган йыр.

Аьдем хайырлыгына каратылган Гимн тексти бизим республикага керек, неге десе келеекте ол, бизге берк тирев болып, республика ман етекшилевге Дагестан Аькимбасы Рамазан Абдулатипов келгенше дейимдегидей авыр аьлге тоьмен туьспеге бермес. Регионнынъ янъы етекшиси санаганлай, Дагестан белгилерининъ бириси – Гимн – оъз Элин суьетаган, узактагы ата-бабалар ман кан-тамырлы эм анъ-акыл яктан ювыклыгын сезетаган, тувган ердинъ сыйын, эркинлигин эм бойсынмаслыгын коршалаган яс несилди тербиялав исинде уьйкен орын тутады. Уллы Расул Гамзатовтынъ «Ант» ятлавынынъ маьнеси эм иштелиги ол тувган республика, аьдемге суьйимлик, онынъ акында каьр шегуьв; онынъ акында аьдемлер сезимлери эм ойлары ман байланыслы.

Янъы Гимнди поэтикалык конституциясы деп атамага болады: кенъ белгили, кыска, юмсак аьлде дагестаншыды данъклы республика яшавына киритета-

Гимн тексти эм аьдемлердинъ негизли кызыксынувлары бир-бирисине келислиги дагестан ямагатынынъ оьрленуьвине уьйкен себеплигин тийгистеек. Гимн соьзлери парызлыправововй статусты белгилемейди, оларда уллы патшалыктынъ кесеги - Тав элининъ бактысы, тарихи эм данъкы.

Республикамыздынъ нуьвининъ аьлиги кезеги бизим аьримизди белгиленген планларды яшавга шыгарув аьрекетине киристиреди. Аьр биримиз оьз еринде тувган еримиздинъ оърленуввине оъз уълисин коспага, ювыклар, дослар, ис йолдаслары акында каьр шекпеге, ямагат пайдалы болув йосыгын тавып, ортак иске оьз косымын этип боламыз.

«Дагестанская правда» газетасынынъ коллективи баьри дагестаншыларды Дагестан Республикасынынъ Гимнин кабыл этип алган ман кутлайды!

БИЛДИРУЬВ АДАБИАТ

яшавшылар эсине Тийисли йорык

Тийисли йорык бузылмасын

Шет эллер гражданларын ис аьрекетинде кулланатаган куллык беруьвши яде ислер заказчиги ДР бойынша Россия УФМС-на сондай шет эллер гражданларын ис аьрекетинде кулланув уьшин ис келисуьв яде гражданлык-праволык келисуьв туьзгени эм соны токтатканы акында билдирмеге борышлы. Сондай билдируьвлер келисуьвлерди туьзген яде токтаткан куьннен уьш ис куьн узагыннан артпайтаган болжал ишинде этилинмеге керек. Билдируьв куллык беруьвши яле ислер заказчиги мен ЛР бойынша Россия УФМС-нынъ ОВТМСПиБне кагыт кебинде язылып почта боьлиги аркасы ман яде электрон документи кебинде (ovtufmsrd@05.fms.gov.ru) йиберилмеге

Куллык беруьвши яде ислер заказчиги деп физический лицолар - Россия гражданини, оьз алдына аьрекетин бардыратаган предпринимательлер эм юридический лицолар саналмага боладылар. РФ КоАП 18-нши статьясынынъ 3-нши кесеги мен келисли аьлде толтырувшы властьтинъ федераллык органына, территориаллык органына шет эллер гражданини мен ис келисуьв туьзилген куьннен уьш ис куьн болжал ишинде куллык этуьвге ис келисуьв туьзилгени яде токтатылганы акында билдирмегени яде токтастырылган билдируьв йорыгын эм кебин бузганы уьшин административлик штраф дембиси каралады. Олай дегени, гражданларга 2 мынънан 5 мынъ маьнет акшага дейим, должностной лицоларга – 35 мынънан 50 мынъ маьнетке дейим, юридический лицоларга 400 мынънан 800 мынъ маьнетке дейим административлик штраф салынаяк яде 14 куьннен 90 куьнге дейим аьрекети административлик кебинде токтатылаяк.

Бу сорав ман байланыслы керекли информация алмага суьетаганлар ДР бойынша Россия УФМС-нынъ Ногай районындагы миграционлык пунктына келмеге боладылар.

ДР бойынша Россия УФМС-нынъ Ногай районындагы миграционлык пункты.

ЖУРНАЛИСТЛЕР ЯРАТУВШЫЛЫГЫ

Конкурс йол алды

Уьстимиздеги йылдынъ 1-нши февралинде 7-нши Савлайроссиялык «В фокусе-семья» журналистлер исининъ конкурсы йол алды. Ол саьбийлерге айлак каты болувга карсы ортак миллетлик информационлык кампаниядынъ ишинде оьтеди.

Конкурстынъ бас мыратлары – ямагатты аьел эм балалардынъ онъайсызлыгынынъ маьселелерине эсин каратув, ямагатта баладынъ, аьелдинъ баасын, атаанадынъ яваплы болувын беркитуьв.

Конкурста аьелдинъ эм саьбийдинъ онъайсызлыгынынъ алдын шалувда, оьксиз балаларды янъы аьеллерде ерлестируьвде, сакат балаларды эм олардынъ аьеллерин туьскен кыйын аьллеринде оьзин ийги сезуьвге багысланган баспа шыгармалар, ТВ- эм радио-сюжетлерге белги берилген номинациялар каралаяк.

Каралмага 1-нши январьден 1-нши октябрьге дейим 2016-ншы йылда шык-кан материаллар алынады.

Конкурс акында толысынша билдируьв Кыйын яшав аьлге туьскен балаларды коьтергишлев фондынынъ официаллык сайтына киритилген.

ПОЭЗИЯ АСПАНЫНДА

«Юрегимде йырлар коьп»

Ногай халкынынъ белгили шаири эм коьшируьвшиси Анвар-Бек Оьтей улы Култаев бала шагыннан, шоьл ийисин ийисли сувдай сезип, яланъ аяк кенъ тоьселген тогайда ювырып, ерининъ кенълигине сукланып оьскен демеге керекпиз. Йырга, ятлавга кишкейден алып бет берген Анвар-Бек Култаев яшав бактысын адабиат пан терен байланыстырган. Колына калемин алып язып баслаган яс оьнерге ногай адабиатынынъ классиги Фазиль Абдулжалилов оьзи эс эткен эм йолландырувшы белгисин берген.

Мага бизим шаирдинъ суъйим темасына багысланган ятлавлары артык ярайдылар. Ол суъйгенин суъвретлегенде, кайдай бир ярасык тенълестируъвлер кулланып биледи. Мысалы:

Бутактагы

Кара юзим – аьр коьзинъ,

Бав алмадай

Кызарады ал юзинъ.

Юрегиме

Сары майдай – бил соьзинь,

Кустай болып

Куьн коьзинде яйнайсынъ...

«Сен анъла» деген ятлавында, «байтеректей буьрленеди коьнъилим» деп, юрегининъ телезигенин коьрсетпеге шалысады эм ымтылады. «Сенсиз болсам — шексиз калган мен домбра», а биз билгенлей, шексиз домбыра занъырамайды, суьювсиз аьдем де йырламайды. Ондай мысалларды аьли де коьп келтирмеге болады.

Анвар-Бек Култаев — йырмага ювык йыйынтыклардынъ авторы. Биринши болып Дагестан радиокомитетинде ногай тилиндеги соьйлесуьвлерди уйгынлап, онынъ биринши редакторы болып, 35 йыл ислеген. Республикалык радиокомитетининъ алтын фондында онынъ онлаган белгили ногайлар ман эткен хабарласувлары, очерклери эм баскалай куллыклары сакланадылар. Олардынъ кайбиревлерин бу куынлерде де тынъламага авас боламыз. Аьлиги заманда шаиримиз сексенге аяк басса да, куватын, куышин аямай, кызганмай, халкы уьшин куллык этеди:

Кайтип сени Мактамайым, айт, Элим,

Коьз алдымда Баьтиринъ бар, коьремен.

Йигитинъ мен Йолдас болып йоьнесем,

Оьзимди де

Баьтир кимик сеземен.

Анвар-Бек Култаев халк арасында коьшируьвши деп те белгили. Ол А.Пушкиннинъ, М.Лермонтовтынъ, С.Есениннинъ, Р.Гамзатовтынъ, К.Кулиевтинъ, А.Аджиевтинъ, Д.Кугултиновтынъ, Х.Байрамуковадынъ эм баскалардынъ язганларын ана тилине коьширген. Орыс классиги Петр Ершовтынъ «Буькир тай» деп аталган аьлемет эртегисин ногай тилине коьширип, айырым китап этип шыгарды эм П.Ершов атындагы Халклар ара адабиат баргысынынъ лауреаты да болды.

Шаиримиздинъ ятлавлары Москвада сав элимизге белгили «Литературная газета», «Литературная Россия» газеталарында баспаланган. 2015-нши йыл май айында Астраханьде Каспий ягасындагы эллерининъ литераторларынынъ Халклар ара уъйкен йыйылувы болып оътти. Онда А.Култаев те катнасты эм шыгып соъйледи. Соьзинде ол коып миллетли дагестан поэзиясын, сонынъ санында ногай поэзиясын, дуныя халкларына еткеруьв акында маьселеди коьтерди.

Сыйлы ясуьйкенимиз тувган-оьскен Ногай Γ . *Бекмуратова*.

ерине келген сайын, онынъ аьлемет коъркине сукланып, ювсан ийисине тоймай, юреги баладыкындай телезип, булай демей болмайды:

Шоьллигимде аьрекет,

Оьсе куьнде берекет. Бар наьсиби, тенъ-досы,

Беженинде онъысы.

Бар, алдыда, шоьллигим,

Тоьбеньде бар таза коьк.

Ясыл шыба кийиминъ Эм тоьсинъде куьн коьзинъ.

Ярасыгынъ аьлемет,

Куьнде коьрсем тоймайман.

Юрегимде йырлар коьп,

Сага айтпай болмайман!

«Мен не зат этсем де, шоьлим, ерим уьшин. Оьз халкымды бек суьемен!» — деп оьзеленип, шаир бизге юрегин китаптей ашады. А.Култаевтинъ Дагестан язувшылары эм шаирлери арасында да сый-абырайы бар. Онынъ сол суьйими эм сондай оьктемлиги онынъ ятлавлары эм поэмалары ман бирге бизге, окувшыларга, коьшедилер.

С.МАЙЛЫБАЕВА,

 $P\Phi$ Язувшылар союзынынъ агзасы. **Суьвретте:** А.Култаев эм шаир Г.Бекмуратова.

ЯРЫС ЕНЪУЬВШИСИ

Ана тилиннен энъ ийги окытувшысы белгиленди

«Ана тилиннен ийги окытувшы» деген ярыс 2008-нши йылдан озгарылады. Йыл сайын Республикамыздынъ билимлендируьв учреждениелерининъ ийги окытувшылары онынъ катнасувшылары болып келедилер. Олар оьзлерининъ кеспилик эм яратувшылык амалларын, аьлиги замандагы билимлендируьв технологиялар ман куллык этип болувынынъ оьлшемин коърсетип келедилер.

Бу «2016-ншы йылдынъ ана тилиннен энъ ийги окытувшысы» деген ярыстынъ Республика бойынша кезеги март айдынъ 15-ннен 17-не дейим vйгынланып. Махачкаладынъ 11-нши гимназиясында оьтти. Ярыста ортакшылык этуьвге республикамыздынъ 31 районы эм 10 калаларыннан 57 аьризе берилген эди. Ярыс катнасувшыларын сайлав кезегиннен сонъ тогыз тил номинациясы бойынша 43 педагоглар ярыска ортакшылык этпеге сайландылар. Ярыстынъ барысында катнасувшыларга ана тилиннен окув дерисин, классс саьатин, оьзи аьзирлеген билимлендируьв проектининъ пре-

Сол «2016-ншы йылдынъ ана тилиннен энъ ийги окытувшысы» деген республикалык ярысында Ногай районы атын-

зентациясын озгармага борыш берилген

нан Нариман авыл орта мектебининъ окытувшысы Насипхан Заурбековна Джумаева ортакшылык этип,1-нши орынга тийисли болды. Ол оьткен йылдынъ январь айынынъ сонъында сол ок ярысынынъ район кезегинде 1-нши орынга тийисли болган эди.

Насипхан Джумаева белгили ногай халк суьвретшиси, язувшысы С.Батыровтынъ «Албаслы» деген шыгармасы бойынша деристи йогары дережеде озгарды. Ол «Меним келеектегим мени мен байланыслы ма?» деген тема бойынша класс саьатин уьстинликли озгарды. Солай болып ол «Билимлендируьв учреждениеси - ол этномаданиятлык орталыгы» деген проектин де усташа яклап коърсетти. Ярыстынъ баьри кезеклерин де уьстинликли оьткен ногай тил эм адабиатыннан окытувшысы биринши орынга тийисли этилди. Ярыстынъ тамамы бойынша Н.Джумаева биринши дережели дипломга, 20 мынъ акшалай баргыга, «ДР Билимлендируьвининъ отличниги» деген сыйлы атына тийисли этилди.

Республика ярысынынъ енъуьвшиси Насипхан Заурбек кызы бу йылдынъ ноябрь айында оьтеек Савлайроссиялык ярысынынъ кат-

насувшысы болаяк.

Келеекте де биз окытувшы кыскаяклыга Савлайроссиялык ярысында да енъип, ногай халкынынъ атын данъклап, оър коьтергенин йораймыз.

> Г.НУРДИНОВА. Суьвретте: *Н.Джумаева*.

ЯМАГАТ АНТИТЕРРОР

АЬДЕТЛИ ЭЛДИНЪ АЬДЕМИ ОНЪАР

Яшав – ол сынав

Янъы технологиялар оьмирине де еттик. Сонынъ ийги ягы да, осал ягы да бар. Аьр бир янъылыкты саьат озбай эситемиз. Тек билдирилмеге керек тувылды билсек, сол билинип, зарар аькелетаганы да болады.

Янъыларда республикамызда бир хатын оьзининъ эрин оьлтиртпеге аьзирленгени, баска бир хатын оьзининъ янъы тувган йиенин йолдынъ шетине аькетип таслаганы туьрли социаллык тармакларда тез яйылып кетти. «Бизим республикамызда кавыфлы йыллар артта демеге боламыз. Оьтип кеткен йылларда оьлтируьвлер де, атылувлар да, урлавлар бек коьп болатаган эди. Аллага шуькир, аьли аз. Элбетте, куьнасиз бир аьдемди оьлтируьв бир толы автобус аьдемлерди оьлтируьв мен тенълес», – дейди Дагестан бусырманларынынъ дин управлениесининъ етекшисининъ коьмекшиси М. Абдурахманов.

Солай ок, ол биз нызамга уьйкен маьне бермеге керекпиз, аталарымыздан калган асабалыкты йоймай саклап, бар аьдетлеримизди янъыртып турмага керекпиз, элбетте, тилди мутпага керек тувылмыз деген ойын да билдиреди.

Аьел – ямагаттынъ энъ маьнели кесегининъ бириси. Яшавдагы коьп кыйынлыклар да аьелде бир-бириси мен, несиллер мен байланыс йоклыгы акында айтады.

Бизим элимиз бир оьмирдинъ ишинде демократиялык, социаллык ямагат туьзилисинде де яшап кетти. Сол заманларда, солардынъ авысувы ман бирге аьдемлердинъ ойлары да туьрленди демеге болады. Ямагатта коып келиссизликлер тувдылар, терроризм эм экстремизм яйылды. Аьдемлер Алладан да коркпай, ямагаттан да уялмай баслады.

«Биз толтырувшы власть органларынынъ ваькиллери эм туьрли ямагат организациялар, маданият эм нызам баалыкларын кайтармага биргелесип куллык этпеге керекпиз», деген ойын да М.Абдурахманов билдиреди. Элбетте, онынъ ой-ниети туьз. Аталардынъ асабалыкларынынъ негизинде биз оьсип келетаган несилди тербияламага борышлымыз. Аьр аьелде тыпаклык, татымлык эм тил бирлик болмага керек. Эгер аьелге кыйынлык келип калса, тыпак аьел сол кыйынлыкты да бир шексиз, иркуьвсиз оьтпеге болады. А яшавда кайдай аьелге де, татым яде татым болмаганга да кыйынлык, сынав болмай болмайлы. Ол – яшав.

Г.САГИНДИКОВА.

ОЙЫН БИЛДИРИП

Баьри куьшимиз - терроризмге карсы

Буьгуьнлерде савлай дуныядынъ энъ де уллы маьселелерининъ бириси – терроризм. Бу баьле-каза савлай аьдемшиликке карсы шыккан. Куьн сайын коьлем информационлык амаллары терактлар акында билдирип турадылар. Соны эситип, кайбиримиз де ойланамыз терроризм акында. Белки, мен бу макалам ман янъылыклар ашпассым, ама оьз ойымды айтпага ыхтыярым бар деп ойлай-

Терроризм деген соъздинъ маьнеси коъп. «Терроризм мен куъресуъв акында» Федераллык законга коъре, терроризм – аьдемлерге кавыф тувдыратаган аърекет этуъв.

Терроризм - савлай ямагатка кавыфлы. Ызгы заманларда бу сорав бек оьткир турады, боьтен де ИГИЛ организациясы оьзининъ кир аьрекетин савлай дуныяга яйган сонъ. «Ислам патшалыктынъ» бас борышы – Сирия эм Ирак еринде шариат патшалык туьзуьв. Олардынъ эткен кыянатлыклары бир зат пан да акланып болмайды, олар мусылманлар тувыл, олар нас ислери мен исламды кирлейдилер. Сирия эм Ирак халклары оларды коьтергишлейтаган заманлар да болды. Экспертлердинъ айтувына коьре, караклар олар ман тонап алган затлары ман боьлиседилер. Савлай дуныя бойынша террористлер мен куьрес юритиледи. Коьбисинше, сол куьрестинъ сырагылары бизде парахатлык тувдырмайдылар

МГИМО-да региональли ка-

выфсызлык эм Кавказ маьселелерининъ орталыгынынъ илми тамада куллыкшысы Ахмет Ярлыкаповтынъ айтувына коъре, Россия ИГИЛ патшалыгын яваплыкка шакырады.

- Ислам ман олар оьз кара ислерин акламага суьедилер. Ислам патшалыгы баьри законларды да буздылар, оларды Саудов Аравиядынъ джихадист-шейхлери де коьтергишлемеге суьймейдилер, олардынъ айтувына коьре, шариат бойынша яшаса таман, оьз патшалык туьзбеге керек тувыл. Болса да, караклар ясларды оьз сыраларына аладылар, 16-30 ясындагылар оларга тартыладылар. Ясуьйкен аьдемлерди сийрек оьзлерине авдарадылар, олар врач, нефтянниклер яде ИГИЛ-га керекли кеспили аьдемлер. Оларга карсы турув уьшин бизге де йогары дережели специалистлер таппага керек, дин аьрекетшилер арасында бизге коьмек этпеге аьзир аьдемлер излев керек, солардынъ ишинде салафитлер, олар бизим россия властин санап, терроризмге карсы турса болады.

ИГИЛ – терроризмнинъ янъы кеби, олар баъри дуныя эллерине карсы турадылар. Онынъ туьзилуьвине де Ювык Куьнтувардагы кризис себеплик эткен, сол затта США-дынъ катыслыгы да бар.

Оькинишке, ИГИЛ бизим уьйимизде. Олар тек Сирияда тувыл, олардынь бар экенин биз оьзимиздинь еримизде сеземиз. Олар бизим еримизде оьз куллыкларын этедилер, халкты оьз сыра-

сына киргистуьв ниет пен социаллык тармагында сайтлар ашадылар. Бир яктан ИГИЛ бизге карсы турганы оьз еримизде аьллерди туьзетпеге амал береди. Биз баьри яктан да оларды йок этпеге керекпиз, уьйкен маьне миллетлер ара политикага бермеге керек, – дейди аьлим.

Болатаган терактлардынъ акында эситкенде, юрек кайгыга толады. Мен оьзим баска ерде болсам да, Дагестанда болатаган оьзгерислерди билип тураман. Янъыларда болган теракт меним юрегиме тиймей болмады, нешаклы аьдемлер оьлгенлер. Турцияда болып турган оьзгерислер де тынышсызландырады, 15-нши январьде полиция боьлигинде 5 аьдем оьлген, солардынъ ишинде 5 айлык бала да болган. Сондай теракт Анкарадынъ ортасында да болган. Караклар оьз ислерин Аллах уьшин этемиз деп айтадылар, Еннетке туьсеекпиз дейдилер. Ким оьлтируьв уьшин Еннетке туьскен, басында акыл бар аьдем ынанар ма сол затка?

Терроризм мен куьресуьв керек. Россия иш ислер боьлигининъ бас борышы – яшавшыларды, энъ де баслап балаларды, оьзин кавыфлы аьллерде юритип уъйретпеге. Аьлиги заманда терроризм мен куьресуьв уышин билимли политика керек, халк пан анълатув ислер юритпеге керек, теология, обществоведение, психология, юриспруденция, СМИ бойынша билимли специалистлер куллык юритпеге керек. Терроризм мен

куьресуьвде ямагат-политикалык партиялар, организациялар да катнаспага керек.

Сириядан бизим аьскерлер шыгып турылар буыгуынлерде. Сонда бизим катнасувымыз да маьнели соравлардынъ бириси болады. Специалистлердинъ ойлары бу сорав бойынша туьрли. А.Ярлыкаповтынъ айтувы ман, бизим сол кампанияда катнасканымыз кавыфлык тувдырады, ама сол заттынъ эки анълатувы бар.

– Бириншилей, кавыфлык алдын да бар эди. Ислам патшалыктынъ аьдемлери оьз сыраларына бизим аьдемлеримизди алып турадылар, сол куллык боьтен де Сырт Кавказда айлак куышли юритиледи. Биз бар аьллер бойынша куллык юриттик, ИГИЛ бар эди эм ога карсы турмага бизим борыш, биз бир зат сама этпеге керек эдик. США не эткени бу аьллер бойынша белгисиз. Россия закон бойынша аьрекет этти. Экиншилей, Ювык Куьнтувардагы аьллер айлак осал эди, сога коьре Россия карап турмага болмады, – дейди эксперт.

Россия Президенти Владимир Путин Сириядан аьскерлерди шыгарынъыз деген буйрык берди. Эндиги сама бу элде тынышлык болар. Сонъ не болар экен? Буьгуън савлай дуныя коркады, сол коркынышты биз кайзаман оьтер экенмиз? Сол затты заман коърсетер.

Залина ПАЗУЛОВА,

Пятигорск каласы, Плеханов атындагы РЭУ юридический факультетининъ студенткасы.

РЕШЕНИЕ № 9 Собрания депутатов муниципального образования сельского поселения «сельсовет Коктюбинский» Ногайского района Республики Дагестан 3-го созыва 29.12.2015г. с.Нариман «О принятии бюджета муниципального образования сельского поселения «сельсовет Коктюбинский» на 2016 год»

Сессия Собрания депутатов муниципального образования сельского поселения «сельсовет Коктюбинский» решает:

1. Принять бюджет МО СП «сельсовет Коктюбинский» Ногайского района на 2016 год по доходам в сумме 4411,0 тыс.руб. и по расходам в сумме 4411,0 тыс.руб. согласно приложениям № 1 и № 2.

2. Установить, что доход в бюджет МО СП «сельсовет Коктюбинский» 2016 года формируется за счет доходов от уплаты местных налогов и сборов по нормативам, установленным законодательными актами РФ, РД и решениями органа местного самоуправления.

ниями органа местного самоуправления других В 2016 году зачисление налогов и других обязательных платежей в бюджет муниципального образования осуществляется по следуюшим нормативам:

- налог на доходы физических лиц 56 000 руб:
- единый сельхозналог 113000 руб.;
  земельный налог 110000 руб.;
- налог на имущество физических лиц 210000 руб.;
- арендная плата, а также средства от продажи права на заключение договоров аренды за земли, находящиеся в собственности поселений 3500000 руб.;
- ии 3300000 руб., - дотации – 304000 руб.;
- субвенция 118000 руб.
- 3. Учесть в местном бюджете на 2016 год поступление доходов по основным источникам

в объеме согласно приложения № 1

- Утвердить распределение расходов местного бюджета на 2016 год по разделам, подразделам, целевым статьям расходов, согласно приложения № 2 к настоящему решению.
  Установить, что заключение и оплата
- органами местного самоуправления муниципального образования договоров, исполнение которых осуществляется за счет средств местного бюджета, производится в пределах утвержденных им лимитов бюджетных обязательств в соответствии с ведомственной, функциональной и экономической классификациями расходов местного бюджета и с учетом принятых и неисполненных обязательств. Обязательства, вытекающие из договоров, исполнение которых осуществляется за счет средств местного бюджета органами местного самоуправления муниципального образования сверх утвержденных им лимитов бюджетных обя зательств, не подлежат оплате за счет средств местного бюджета. Учет обязательств, подлежаших исполнению за счет местного бюлжета органами местного самоуправления муниципального образования, финансируемыми из местного бюджета на основе смет доходов и расходов, обеспечивается через орган, осушествляющий кассовое обслуживание исполнения местного бюджета.
- 6. Установить, что исполнение местного бюджета по казначейской системе осуществляется финансовым органом администра-

ции муниципального образования с использованием лицевых счетов бюджетных средств, открытых в органе, осуществляющем кассовое обслуживание местного бюджета в соответствии с законодательством РФ и РД.

Установить, что кассовое обслуживание исполнения местного бюджета осуществляется органом, осуществляющем кассовое обслуживание местного бюджета.

- 7. Утвердить расходы МО СП «сельсовет Коктюбинский» в сумме 4411,0 тыс.руб.
- Нормативные и иные правовые акты органов местного самоуправления муниципального образования, влекущие дополнительные расходы за счет средств местного бюджета на 2016 год, а также сокращающие его доходную базу

реализуются и применяются только при наличии соответствующих источников дополнительных поступлений в местный бюджет или при сокращении расходов по конкретным статьям местного бюджета на год, а также после внесения соответствующих изменений в настоящее решение.

- В случае, если реализация правового акта частично (не в полной мере) обеспечена источниками финансирования в местном бюджете, такой правовой акт реализуется и применяется в пределах средств, предусмотренных на эти цели в местном бюджете на 2016 год.
- Опубликовать настоящее решение в республиканской общественно-политической газете «Голос степи».

Приложение № 1 Доходы местного бюджета

NºNº	Наименование	Сумма
1	ндфл	56000
2	ECXH	113000
3	Налог на имущество физических лиц	210000
4	Земельный налог	110000
5	Арендная плата, а также средства о продажи	3500000
	права на заключение договора аренды	
6	Итого собственных доходов	3989000
7	Дотации	304000
8	Субвенции	118000
		4411000

Приложение № 2

Расходы местного бюджета

			Аппарат управления	Бухгалтерия	СДК	вус	ФК и спорт	Благоу- стройство	Матер. помощь	Резервный фонд
1	Зарплата	211	628444	323300	512412	90630				
2	2 Начисление на з/плату		189776	97631	154730	27370				
3	Комуслуги	223	200000							
4	Работы по содержанию имущества		100000							
5	Прочие работы, услуги	226	657844	20000				100000		
6	Прочие расходы	290	50000	20000	50000		100000	100000		100000
7	Увеличение стоимости основных средств	310								
8	Увеличение матер. запасов	340						791862		
9	Пособие по соц.помощи	262							100000	
10	Итого:		1823064	460932	717142	118000	100000	991862	100000	100000

Председатель сельского Собрания МО СП «сельсовет Коктюбинский»

3.Б.СУЮНДИКОВ.

БАЙРАМ КУЬНИНДЕ

Ян тоьрин яйнатып

Кумлы авылынынъ эсли кыскаяклыларынынъ сыйына авыл етекшиси Руслан Насыровтынъ карыжлавы ман, «Ана, кайтип ыспайы эситиледи онынъ аты» деп, биринши язлык байрамы – Халклар ара хатын-кызлар куьнине багысланган шатлыклы шара озгарылды. Онда сыйлы конаклар эсабында 60 ястан озган авыл кыскаяклылары шакыртылды. Олар – малшылыкта кыйын салган койшылар, окытувшылар эм тербиялавшылар, окытувшылар, медсестралар, туькеншилер эм, оьз балаларын асырап саклап, уьйшиликте каьрлеп, ана эсабында кыйынын аямаган кыскаяклылар.

«Сизди ак юректен бу язлык байрамы – Халклар ара хатынкызлар куьни мен ак юректен кутлаймыз. Коьнъилинъиз дайым да шешекей кимик яйнасын», - мине сондай соьзлер мен баслады шарады Кумлы авыл школасынынъ окытувшысы Софият Аджигельдиева - кешлик юритуьвшиси.

Бу куьнди байрамшылавда белсенлик коърсеттилер конаклар да. Бас деп олар оьзлерине сондай эс каратылганы уьшин авыл етекшилигине ак юреклик разылыкларын билдирдилер. Сонъ кайбиревлери, йыйылганлардынъ коьнъиллерин коьтерип, оьз оьнерлерин коьрсеттилер: айтпага, эсли анай Кадырбийке Таушева «Кайнана» деген йырды йырлады. Йыр йырлав оьнерлери мен йыйылганларды Гуьлазим Ивазова эм Зоя Елманбетова да сукландырдылар. Дагестан

шаири Р.Гамзатовтынъ кыскаяклыга багысланган ятлавларын усташа окып эситтирди шара катнасувшыларына эсли окытувшы, алдынгысы ерли школа директоры Тамара Истомина. Оьзининъ анага багыслап язган ятлавларын окув ман ерли шаир Хадижат Бурумбаева йыйылганлардынъ ян тоьрин ийги сезимлерге бийледи.

Ис ветеранлары, авыл ясуьй-А.Кожаева, С.Аджигайтарова, С.Динисламова, С.Умарова, Н.Муратова ис аьрекетлерин эске туьсируьв мен оьзлерининъ яслык йылларында кезгендей этип сездилер.

Йыйылганлар алдында ерли школадынъ окувшылары да йыр йырлав, ятлав окув, биюв оьнерлерин коърсеттилер.

Бу яркын язлык байрамынбизим эсли кыскаяклылардынъ коьнъиллерине коьнъил костылар авыл етекшиси Р.Насыровтынъ демевлик этуьви мен Терекли-Мектеб район орталыгыннан келген ногай йыравлары Ф.Нурлубаева, А.Темиров, Р.Эримбетов, С.Яриков, Г.Кокоева, Г.Теркеева, М.Кишинеев эм онынъ кызы Сабина.

Шарадынъ сонъында баьри шакырылган кыскаяклыларга авыл администрация атыннан савкатлар тапшырылды.

Р.МЕНЛИАЛИЕВА

Суьвретте: авыл еринде байрам.

«Кая, кызлар!» ярысы

Кумлы авылынынъ яшавшыларынынъ «Кая, кеделер!» деп янъыларда кызыклы оьткен ярыслар эслериннен тайыптаймай, эндигиси мине, язлык байрамына багысланып, «Кая, кызлар!» деп, ерли китапханашы Р.Менлиалиевадынъ юритуьви мен кыскаяклылар ярыслары шат коьнъилде оздылар.

Бу кызыклы шара катнасувшыларын эм каравшыларды кутлав соьзлери мен авыл етекшиси Р.Насыров эм СДК директоры Э.Мурзаева йолыктылар.

«Кая, кызлар!» ярысларында уьш команда катнасты: «Малыши» (авыл командасы), «Старушки-бабушки» (окытувшылар), «Ковбой» (йыйылма команда).

Кыскаяклылар тогыз номинация бойынша сынастылар: «Хошлав соьз», «Ийги ятлав окувшы», «Ярасык биюв», «Уьй бийкелердинъ таьтли хабарлары» эм сондай баскалар.

Ярыслар кызыклы, коьнъил коьтерилисте оьттилер. Кыскаяклылар оьз билимлигин, оьнерлигин, тапкырлыгын коьрсеттилер.

Соны ман «Ковбой» командасы енъуьвши орынды бийледи эм авыл администрациясы атыннан баргы эсабында 4 мынъ маьнет акша казанды. 2-нши орынды бийлеген «Бабушки-старушки» командасына – 3 мынъ 200 маьнет, 3-нши орынга шыккан «Малыши» командасына 2 мынъ 800 маьнет акша эсабында баргылар тапшырылды.

Р.АЛИЕВА.

ИС ВЕТЕРАНЫ

Яшавы толы маьнели

Мине 40 йылга ювык Шарипат Кунти кызы Абдулакимова Калинин авылынынъ орта мектебинде география дерисиннен окытувшы болып аьрекет этеди. Ол 1956-ншы йылдынъ увыт айынынъ 27-де тувган. Кыскаяклы асылы ман Шелков районынынъ Воскресеновская авылыннан болады. 1973-нши йыл Хасавюрт каласындагы педколлед-

刌

жге туьседи эм оны уьстинликли тамамлаган сонъ, Калинин авыл мектебинде педагогикалык аьрекетин юритип баслайды. Мунда ногай яс Саадин мен расады, уьйкен аьел курып, 4 аьвлетин асырап, аяк уьстине салады. Аьр бир баласы яшавда оьз орынын тапкан, олар эндиги уныкларына карап суьйинип яшайдылар.

Юмсак юзли, сабыр кылыклы окытувшыдынъ дерислерине саьбийлер суьйип барадылар. Шарипат Кунти кызы аьр бир балады тынълап, анълап биледи. Олар да ога оьз ойларын айтып боьлиседилер. Ол тыныш болмаган окытувшылык кесписин сайлаганы уьшин бир де оькинмеди. Шарипат Кунти кызы ислеген йыллар ишинде бир неше кере Сый грамота ман да савгаланган.

Г.ЯНГАЗИЕВА,

Суьвретте: Ш.Абдулакимова.

Келгенинъди сагынып,

Кушагыма аламан.

Куьнбатар авыл яшавшысы

Мурат Хансултанович Баймурзаевке

50 ясына толганы ман

Аданас деген кайдай соьз! Таза Зем-Зем булактай. Аданас деген юректе Йылы куьнди тувдырткан. Айдай меним Муратым, Аданасым, аявлым! Куьндей ярык Муратым, Атам кимик таявым. Атам кимик аяйсынь, «Абам-ав», – деп коршалап. Коьзлериме карайсынъ, Ызалансам, адалап. Бар деп дуныя тиревим Мен парахат боламан.

Авырысам, кыйналсам, Ушкан кустай етесинъ. «Аврымашы, абам», – деп, Баьрин тоьгип бересинъ. Халк арада сыйынъ бар, Абырайынъ, оьрметинъ. Баьрине де белгили Шыктан таза ниетинъ. Уьш увылынъ, бир кызынъ Яшавынънынъ маьнеси. Эрек турсын, о Аллам, Сеннен яшав баьлеси. Ян косагынъ Зульфиянъ, Ярык берсин касынъда. Яша дайым яркырап, Язлык куыннинъ астында. Мерекенъ мен кутлайман, Ден савлыкты йорайман. Аллам берген Муратым, Юзинъе тоймай карайман. Яша, Муратым, яша, Уьйкен атай болшы сен. Узак оьмир йорайман, Наьсип сага болсын кенъ.

Кутлавшылар: абасы Менлихан, йиени Калимат, куьеви Джамбулат, йиеншерлери – Арсен, Айпара, Сакинат.

КЦСОН АЬРЕКЕТИ

Саьбийлерге ийги тербия берейик

Яшавшыларды социаллык А.Курганова «Аьелде тербиялав яктан аьжетсизлев Комплексли орталыгынынъ балаларды эм балалы аьеллерди аьжетсизлейтаган боьлиги 18 бала ман ислейдилер. Психологлар эм специалистлер балалар ман туьрли шаралар, ойынлар, викториналар, конкурслар, кружоклар юритедилер. Балалар Яратувшылык уьйинде болатаган мастер-классларда саьбийлер катнасадылар, олар музейге экскурсияга барадылар.

10-ншы январьде ата-аналар ман, боьликте аьжетсизленетаган аьдемлер мен хабарласув юритилген. Боьлик специалисти исининъ баскалыклары» деген темага хабарласув уйгынлаган эм озгарган. Бу шарада коьп соравлар каралды. Шарадынъ бас борышы – ата-аналар эм балалар арасында катнасувларды ийгилендируьв, анъламлыкты беркитуьв. А.Кургановадынъ айтувына коьре, ата-аналар эм балалар арасында анъламлык болса, балалар дурыс тербиялав алар. Ата-аналар саьбийлердинъ соъзлерине, ойларына эс этпеге керек, сол зат коьп янъылыслардынъ алдын шалады. Хабарласув барысында тербиялав исинде йолыгата-

ган маьселелер акынла айтылды. Психолог Э.Абдулкадырова ата-аналардынъ соравларына явап берди. Специалистлер А.Изеева, С.Эсиргепова оьз иси акында хабарладылар.

Шара алдында ата-аналарга «Баламды анълар уьшин кайдай амаллар аламан?» деген сорав бойынша тестирование этилген. Тестирование сырагылары ата-аналар аьвлетлерине эс беретаганы белгиленди.

А.АГИСОВА,

балалы аьеллерди эм балаларды социаллык яктан аьжетсизлев боьликтинъ заведую-

Ясуьйкенлеримизди сыйлайык

аьдем картлык акында ойланады. Эсейген аьдемге коьмек керекли, ол коьп куллыкларды оьзи этип болмайды. Биз оларга тийисли коьмек этсек, ясуьйкенлеримиз оьзлерин ялгыз деп сезбес эди-

Социаллык службасынынъ куллыкшысы ясуьйкен аьдемлерге ийги этип карамага керек. Тек юреги юмарт, таза аьдем бу куллыкта ислемеге болады. Социаллык куллыкшысы эсли аьдемлерге керекли товарлар, дарманлар аладылар, уьйшиликте коьмек этедилер. Карт аьдемлерге тек кол коьмек тувыл, йылы соьз, ийги карав керекли. Социаллык куллыкшысында ясуьйкен аьдем мен ийги катнасувлар болмага керек.

Заман алдыга барады эм аьр бир Сол катнасувларды туьзуьв тынышль тувыл. Эсли аьдем мен соьйлегенде, соьзлерди тергев керек, айлак тез эм айлак аста соьйлемеге ярамайды. Соравларды дурыс беруьв керек. Олар оьзлерин биревден де кем коърмеге керек тувыл.

Ясуьйкенлер маьселелерин шешуьвде де социаллык куллыкшысынынъ уьлиси аз тувыл. Эсли аьдемге коьмек керек, ама ол оьзининъ куъши де бар деп ынанув керек.

Ясуьйкенге сый этуьв керек, эгер сиз дурыс этпесенъиз, олардан кешируьв тилемеге керек.

Эсли аьдемлер мен катысканда, шыдамлы болынъыз.

з.шувакова, КЦСОН куллыкшысы.

КОНКУРС

Хош келдинъ, Навруз!

(Басы 1-нши бетте)

Кутлав соьзи мен «село Терекли-Мектеб» СП МО аькимбасы З.Аджибайрамов шыгып соьйледи. Ол авыл яшавшыларын Навруз байрамы ман кутлап, йылы йоравларын багыслады. Эм авылымызды ясылландырувда, онынъ ямагат яшавында белсенли аьрекет этип келген Кадрия эм Джанибеков атындагы мектеблерининъ етекшилерине эм окувшыларына, Абу Ханифа атындагы медресединъ етекшисине эм окувшыларына, ДР ат казанган маданият куллыкшысы Н.Халиловага разылык хатларын тапшырды. Оннан сонъ, ДР Халк Йыйынынынь депутаты М.Авезов, ФНКА председателининъ орынбасары С.Джумаев байрамга йыйылганларды кутладылар.

Байрамнынъ барысына уьйкен шатлыкты халкымыздынъ оьнерли йырлавшылары А.Романов, Ф.Нурлубаева, К.Кудайбердиева, Д.Караев, А.Межитов, М.Ваисов, А.Джуманбетов, А.Темиров эм сондай баскалар ана эм орыс тилин-

де йырларын йырлап костылар. М.Ваисовтынъ етекшилиги мен «Айланай», А.Межитовтынъ басшылавы ман «Карлыгаш», Н.Халиловадынъ етекшилеви мен «Юлдызлар» ансамбльлерининъ катнасувшылары йогары усталык пан оьнерлери мен боьлистилер. Йыйылган ясуьйкенлер, балалар байрам юритуьвшилер мен уйгынланган юмакларды шешуьвде, аркан тартыс ойынларында белсенли катнас тутып, туьрли савгалардынъ иелери болдылар. Йыйылганларга деп аукцион да озгарылды. Онда катлама, кораз, тавык, савыт, кумган, айран эм сондай баска затлар сатылдылар. Аукционда сатылган затлар уьшин келимди район бойынша туьзилген «Инсан» деген саваплык фондына йиберилеек.

Байрамнынъ сонъында мада- ринислер.

ният уьйининъ шетинде ети оты ягылды. Онынъ тоьгерегинде яслар, балалар завыкланып ойнадылар, шаптылар, ийги йоравларын бир-бирине багысладылар.

Соьйтип, Терекли-Мектеб авыл яшавшылары шатлыклы аьлде язлык байрамын хош алдылар.

Г.НУРДИНОВА.

Суьвретлерде: шарадан коь-

ЮМАЛЫК

Китап патшасында конакта

Оьткен юма Кумлы авылында авыл китапхана заведующийи Р.Менлиалиевадынъ эм ерли школа китапханашы А. Мутаировадынъ уйгынлавы ман Балалар китабининъ юмасы эсабында оьтти.

Ыспайы этилип яракланган класс боьлмеси ерли школадынъ 2-4-нши класслар окувшыларына толы эди. Окувшыларга конак эсабында орыс тилден эм адабиаттан окытувшы, ерли шаир Хадижат Отегеновна Бурумбаева, кайбир окытувшылар келдилер.

Юмалыкты авыл китапхана заведующийи Р.Менлиалиева ашты. Ол бу байрамнынъ тарихи акында толысынша хабарлады. Балаларга баьри зат та кызыклы эди. «Кашан?, Кайда? Кимлер биринши болып бу байрамды белгилегенлер?» деген соравларга балалар толы яваплар алдылар, ян сезимлерин ясырмай, яттан ятлавлар окыдылар.

торина озгарылды.

Юмалыктынъ уьшинши куьни, «Шоьл кызы» деп аталып, ерли шаиримиз Хадижат Бурумбаева ман йолыгыс эсабында оьтти. Онда Кумлы авыл орта школасынынъ окытувшысы С.Аджигельдиева окувшыларды Хадижат Отегеновнадынъ шаирлик яратувшылыгы ман таныстырды. Окувшылар онынъ поэзиясыннан янларына якын ятлавларды яттан окыдылар. Шаир кыскаяклы да окувшыларга оьзининъ бир неше ятлавларын окып эситтирди.

«Акыллы ойлардынъ беже-Экинши куын «Китап пат- ни» деп, юмалыктынъ бир тург Джалалдин Шихмурзаевласында конакта» деген вик- куьнинде авыл китапханашы тинъ пьесасы бойынша салындерис озгарды. Ол балаларга китапхана акында хабарлады, ондагы баьри боьликлерде айырым токталып, китапхана ман кайтип пайдаланмага кереклиги мен таныстырды, солай ок кишкей викторина да озгарды.

Кызыклы конкурс эсабында оьтти юмалыктынъ арма-

MONTERBURGING 9644

ганда кезекли куьни де. Окувшылар балалар уьшин язатаган шаирлердинъ яратувшылыгыннан оьзлерине яраган ятлавларды усташа окып эситтирдилер.

Балалар китабининъ юмалыгы аьлим, язувшы, драмаган сценкалар коьрсетуьви мен тамамланды.

Юмалыкта белсен катнаскан оьнерли балаларга Сый грамоталар тапшырылды.

Р.АЛИЕВА.

Суьвретлерде: китап юмалыгынынъ белсен катнасувшылары; ерли шаир Х.Бурумбаева.

Адрес редакции с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49 газета «Голос степи Электронный адрес: sholtavisi@mail.ru

Телефоны:

Общий отдел

- 51365

Усталыкты сынавга

Дагестан Республикасынынъ Баспа эм информация министерствосы СМИ журналистлери араларында антитеррористлик тема бойынша конкурс озгарылатаганын билдиреди: энъ ийги теле-эм радиопрограмма, телевизионлык фильм, журналистлик ис. Конкурс ДР-нынъ «2016ншы йылга Дагестан Республикасында терроризм идеологиясына карсы аьрекет этуьв комплексли программа» деген патшалык программа ман келисте озгарылады.

Конкурстынъ бас мырады: ямагат арасында ян-эдаплыкты яйылдырув, республикадынъ кавыфлыгын коьтеруьв.

Сол конкурста катнаскан журналистлердинъ куллыкларына ДР Баспа эм информация министерствосы, Миллет политика бойынша министерствосы эм ДР бойынша Намыс эркинлиги, ДР-дынъ дин организациялары ман биргелес аьрекет этуьв бойынша комитети белги береек.

Конкурстынъ тамамы 2016ншы йылдынъ 15-нши декабринде келтирилеек.

Аьр бир орынга тийисли акшалай баргы да берилеек.

Электронлы СМИ журналистлерине:

Биринши – 50 мынъ маьнет, экинши – 35 мынъ маьнет, уьшинши орынларга тийисли болганларга – 25 мынъ маьнет акша берилеек.

Баспа СМИ журналистлери-

Биринши - 40 мынъ маьнет, экинши – 27 мынъ маьнет, уьшинши орынларга тийисли болганлар – 20 мынъ маьнет акшалай баргы алаяк.

Катнаспага суьйген журналистлер оьз макалаларын 2016ншы йылдынъ 15-нши ноябрине дейим тоьмендеги адрес пен аькелмеге боладылар: Махачкала каласы, Биринши Петр орамы, 61, ДР Баспа эм информация министерствосы, 2-нши шарлак, 8-нши кабинет, СМИ мен биргелес аьрекет этуьв боьлик, тел.: 51-03-54.

«Ногайский район» МО администрациясы «Ногайский район» МО-сынынъ Яшавшыларды социаллык яктан коршалав фондынынъ директоры Мавлетдийин Сейпувович Бекбулатовка суьйикли

АТАСЫ

дуныядан тайганы ман байланыста каты кайгырувын билдиреди, ога эм кардаштувганларына бассавлык йорайды.

ТОКТАСТЫРУВШЫЛАР: Дагестан Республикадынъ Халк Йыйыны, Правительствосы.

Бас редактор КОЖАЕВА Э.Ю.

Газета коьлем коммуникациялар тармагында эм маданият калымжады коршалавда законодательстводы тутувга тергев салув бойынша федераллык службасынынъ ЮФО бойынша регионаллык Управлениесинде регистрацияланган

Регистрациялык номери ПИ №ФС 10-6455 (26 январь 2007 й.)

Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмайдылар. Авторлар ой токтаслары редакциядыкы ман келиспеске боладылар. Авторлар язылмалары уьшин яваплылар ДР-нынъ Баспа эм коьлемлик коммуникациялар бойынша комитети.

Баспалавга кол басылув заманы – 18 саьат. Баспалавга кол басылган – 17 саьат.

368850, Республика Дагестан, Ногайский район Официальный сайт газеты (www.golos-stepi.ru)

- 21-4-71

Газета выходит 52 раза в году. Тираж — 2150. Реклама и объявления публикуются по договорным ценам.

Газета отпечатана в типографии ООО «Издательство «Лотос» по адресу: 367018, ДР, г.Махачкала, Проспект Петра I, 61.